

Nr 307.

Av herr **Nordström** i Kramfors **m. fl.**, *angående viss ändring i lagen om kollektivavtal.*

Redan när lagen om kollektivavtal antogs av riksdagen år 1928 uttalades allvarliga farhågor för att densamma skulle komma att ensidigt drabba arbetarklassen. För så vitt man erkänner vårt samhälles privatkapitalistiska karaktär torde det vara ostridigt att varje strävan att binda parterna på arbetsmarknaden genom lagar oundvikligen måste komma att rikta sig mot de egendomslösa arbetarna.

Inte endast genom § 23, utan genom blotta ägandet av produktionsmedlen ha arbetsgivarna alla möjligheter att trakassera både enskilda arbetare och den samlade arbetarstyrkan.

Även om vi bortse från de uppenbara trakasserier som tid efter annan komma till offentligheten, torde enbart det förhållandet, att det utvecklats till en praxis, att vid de mera omfattande avtalsrörelserna, vari arbetarna eftersträvat en förbättring av sin levnadsstandard, arbetsgivarna utan några som helst hinder av kollektivavtalslagen företagit driftsinskränkningar och permitteringar uteslutande i syfte att med dessa åtgärder öva påtryckningar på de i avtalsrörelsen berörda arbetarna, visa att lagen icke hindrar stridsåtgärder i skilda former från arbetsgivarnas sida även under gällande avtalsperioder.

Även om under senare år inga direkta förslag framkommit till riksdagen om kollektivavtalslagens upphävande är det ostridigt att lagen är impopulär bland de arbetande.

I motion nr 342 till 1937 års riksdag av herr Senander *m. fl.* citerades en del mycket vägande invändningar som flera fackförbundsledningar hade riktat mot denna lag. Så skedde även i motion nr 156 till 1939 års riksdag, till vilken som bilaga fogades ett uttalande av tvenne förbundsstyrelser, vilka sett sig nödsakade att i medlemmarnas intresse kräva riksdagens medverkan för revision av den uppenbara klasslag kollektivavtalslagen utgör.

Den 5 januari i år fälldes av arbetsdomstolen en dom, som ehuru väl i full samklang med lagens bokstav dock på ett upprörande sätt ådagalägger arbetarnas rättslöshet så länge denna lag äger bestånd.

På rent formella grunder ansåg sig arbetsdomstolen nödsakad att döma ett hundratal arbetare vid Hägglunds och söners verkstäder i Gullänget till skadestånd, trots att till och med inför domstolen tydligt ådagalades det berättigade i den aktion arbetarna sett sig tvingade till.

Den unika situationen uppstod inför domstolens förhandlingar, att ordföranden såg sig nödsakad att rikta en allvarlig anmärkning mot arbetsgivarpartens

uppträdande, vilket uppträdande i och för sig var tillräckligt bevis för det berättigade i arbetarnas aktion, men kollektivavtalslagens existens medförde trots detta en mot arbetarna fällande dom. I den offentliga debatten och kommentarerna till aktionen i Gullänget har från de flesta håll även understrukits, att arbetarna i detta fall hade den moraliska rätten på sin sida och att de säkerligen inte hade någon annan utväg att komma till tals med en oresonlig arbetsgivare och hans omstridda tidsstudieman. Även om arbetarna i Gullänget kunna känna en viss tillfredsställelse av att av den allmänna opinionen tillerkännas den moraliska rätten, kan detta dock inte vare sig förbättra deras förhållanden på arbetsplatsen eller befria dem från de dryga böter domstolen utdömde. Förhållandet på arbetsplatsen berör arbetarnas existens, därför är det inte till fyllest, att de tillerkännas den moraliska rätten, då de på grund av kollektivavtalslagen berövats den juridiska.

Majoriteten av Sveriges folk röstade vid höstens val till denna kammare för genomförandet av arbetarrörelsens efterkrigsprogram. I den tredje avdelningen punkt 27 i detta program ställes också kravet på "ökat arbetarinflytande över produktionen". I denna punkt framföres konkret följande krav i frågan om förhållandet på arbetsplatsen:

"Arbetare och tjänstemän måste få möjligheter att inverka på de tekniska och ekonomiska driftsförhållandena så att det blir större trygghet och bättre trivsel i arbetet..."

Enligt undertecknades mening är en av de viktigaste betingelserna för uppnåendet av "större trygghet och bättre trivsel" på arbetsplatserna, att sådana förändringar genomföres i lagen om kollektivavtal att arbetarnas rättslöshet gentemot arbetsgivarna upphäves. Det praktiska exemplet från Gullänget visar att arbetare så länge lagens nuvarande innehåll gäller inte ha någon möjlighet att på laglig väg vinna rättelse mot en oresonlig arbetsgivare.

Domen mot arbetarna vid Gullänget visar otvetydigt, att kollektivavtalslagens bestämmelser utgöra ett hinder för uppnåendet av ökat arbetarinflytande på "de tekniska och ekonomiska driftsförhållandena" och direkt utesluter "trygghet och trivsel" för de arbetande.

Under hänvisning till vad vi ovan anfört hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om proposition med förslag till sådana ändringar av Lag om kollektivavtal, att arbetarnas möjligheter att hävda sina rätts- och intressefrågor icke omintetgöras.

Stockholm i januari 1945.

Axel Nordström.

O. F. Persson.

Gunnar Dahlgren.

K. E. Senander.